

БОСНА И ХЕРЦЕГОВИНА
РЕПУБЛИКА СРПСКА
ВРХОВНИ СУД
РЕПУБЛИКЕ СРПСКЕ
Број: 57 0 Пс 102375 15 Рев
Бања Лука, 22.12.2016. године

Врховни суд Републике Српске, у вијећу састављеном од судија Росе Обрадовић, као предсједника вијећа, Горјане Попадић и Војислава Димитријевића, као чланова вијећа, у правној ствари тужитеља МКД С.п. д.о.о. Б.Л. у стечају, кога заступа пуномоћник Д.М., адвокат из Б.Л., против тужене С. а.д. Б.Л., коју заступа пуномоћник С.Д., адвокат из Б.Л., ради утврђења основаности оспоравања стечајног потраживања, одлучујући о ревизији тужитеља против пресуде Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 102375 14 Пж од 24.4.2015. године, на сједници одржаној 22.12.2016. године донио је

ПРЕСУДУ

Ревизија се одбија.

Тужена се одбија са захтјевом за накнаду парничних трошкова насталих поводом ревизије.

Образложење

Првостепеном пресудом Окружног привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 102375 13 Пс од 30.10.2014. године одбијен је тужитељ са тужбеним захтјевом којим је тражио да се утврди да је основано оспоравање разлучног права тужене у погледу њеног потраживања у износу од 1.733.055,75 КМ, док је тужба одбачена у дијелу којим се тражило утврђење основаности оспоравања потраживања тужене у износу од 13.363,75 КМ. Тужитељ је обавезан да туженој накнади парничне трошкове у износу од 8.915,40 КМ са каматом од пресуђења до исплате.

Другостепеном пресудом Вишег привредног суда у Бањој Луци број 57 0 Пс 102375 14 Пж од 24.4.2015. године жалба тужитеља је одбијена и првостепена пресуда потврђена.

Благовременом ревизијом тужитељ побија другостепену пресуду због повреде одредаба парничног поступка и погрешне примјене материјалног права, предлажући да се обје нижестепене пресуде преиначе тако што ће се у цјелини усвојити тужбени захтјев или да се побијана пресуда укине и предмет врати другостепеном суду на поновно суђење.

У одговору на ревизију тужена оспорава све наводе ревизије с приједлогом да се ревизија одбије.

Ревизија није основана.

Предмет одлучивања у овом парничном поступку је захтјев тужитеља да се утврди да је основано оспоравање потраживања тужене, које је иста пријавила у стечајном поступку отвореним над њим, као и да је основано оспоравање различног права тужене у односу на потраживање које је признато од стране стечајног управника у том поступку.

Расправљајући о овако постављеном тужбеном захтјеву нижестепени судови су утврдили: да је тужена у стечајном поступку, отвореним над тужитељем дана 24.9.2012. године, пријавила потраживање у износу од 1.746.420,50 КМ; да је стечајни управник тужитеља на испитном рочишту, које је одржано 22.01.2013. године, оспорио потраживање у износу од 13.363,75 КМ, које се односи на трошкове извршног поступка, док је преостало потраживање у износу од 1.733.056,75 КМ признао, али је у вези тог потраживања оспорио туженој различно право; да је тужитељ благовремено поднио тужбу првостепеном суду дана 21.02.2013. године, тражећи да се утврди да је основано оспоравање потраживања тужене и њеног различног права.

Нижестепени судови су оцијенили да тужитељ неосновано туженој оспорава различно право које је засновано на уговору о залагању кредитног портфолија тужитеља од 17.8.2010. године, јер то заложно право постоји све док постоји потраживање тужене према тужитељу по основу уговора о дугорочном кредиту од 17.8.2010. године (стечајни управник тужитеља то потраживање није ни оспорио) и исто није престало отказом уговора о кредиту кога је тужена уручила тужитељу 03.7.2012. године из разлога што је тужитељ због инсолвентности престао са отплатом рата кредита. Стога су одбили тужбени захтјев за утврђивање основаности оспоравања различног права тужене, а истовремено су због литиспенденције одбацили тужбу у дијелу захтјева за утврђење основаности оспоравања потраживања тужене у износу од 13.363,75 КМ јер је већ текла парница по тужби тужене против тужитеља ради утврђења основаности тог потраживања.

Схватања нижестепених судова су правилна.

У овој парници спорно је да ли тужена има различно право односно да ли има својство различног повјериоца у погледу њеног потраживања према тужитељу по основу уговора о дугорочном кредиту, које је потраживање стечајни управник тужитеља у цијелости признао на испитном рочишту.

Одредбом члана 42. став 2. тачка 2. Закона о стечајном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 26/10 - Пречишћени текст) је прописано да су различни повјериоци они који су на основу закона, пљенидбе, споразума пред судом или правног посла стекли неко заложно право.

У конкретном случају странке су 17.8.2010. године закључиле уговор о дугорочном кредиту у износу од 6.000.000,00 КМ, која је средства тужитељ

требао вратити туженој са уговореном каматом у 42 мјесечне рате, са грејс периодом од 6 мјесеци. Тим уговором је туженој остављена могућност да и прије истека рока за враћање кредита раскине уговор уколико тужитељ неуредно отплаћује рате кредита или ако постане несолвентан. Као један од инструмената обезбјеђивања потраживања тужене из уговора о дугорочном кредиту, истог дана је између странака закључен и уговор о залагању кредитног портфолија тужитеља, којим је предвиђено да ово заложно право остаје на снази све док тужитељ не измири своје обавезе по основу кредита. Овај уговор је евидентиран код Министарства правде БиХ, у складу са чланом 144. став 1. Закона о стварним правима („Службени гласник Републике Српске” број 124/08 до 60/15, даље: ЗСП).

Заложно право постоји све док постоји потраживање које је обезбијеђено тим правом. То произлази из одредбе члана 173. ЗСП и одредбе члана 987. Закона о облигационим односима („Службени лист СФРЈ“ број 29/78, 39/85 и 57/89 те „Службени гласник Републике Српске“ број 17/93, 3/96, 39/03 и 74/04, даље: ЗОО). Како потраживање које је обезбијеђено предметном залогом није престало (штавише, то потраживање је у стечајном поступку отвореним над тужитељем у цијелости признато од стране стечајног управника), није престало ни спорно заложно право. Стога је неоснована тврдња ревидента да је наведено заложно право престало раскидом уговора о кредиту. Нижестепени судови су правилно тумачили одредбу овог уговора којом је туженој дато право да једнострано раскине тај уговор уколико тужитељ не извршава уговорне обавезе, те констатовали да се овдје у ствари ради о отказу уговора, сходно одредби члана 1067. став 2. ЗОО.

Тумачити уговор значи истраживати његов смисао и домаћај у циљу утврђивања правог одн. правно обавезујућег значења појединих уговорних клаузула. Непосредни предмет тумачења је изражена воља уговарача, док њихови мотиви нису предмет тумачења. Тумачењем се мора утврдити права намјера странака при закључењу уговора. Уговорне клаузуле треба интерпретирати с обзиром на схватања у промету те уз уважавање савјесности и поштења у правном промету. Битна је заједничка намјера уговарача, а при истраживању те намјере и праве воље странака, уговорне одредбе треба интерпретирати онако како би оне у што већој мјери одговарале основним начелима прописаним у одредбама чланова 1. - 25. ЗОО. Обзиром да одредбе ЗОО којима је прописан уговор о кредиту не предвиђају могућност раскида тог уговора већ отказ даваоца кредита и одустајање од уговора корисника кредита, нижестепени судови су правилно примијенили материјално право из члана 99. став 2. ЗОО када су закључили да је тужена отказала тужитељу уговор о кредиту, без обзира што је у уговору употријебљен термин „раскид уговора“. Но, без обзира да ли се ради о раскиду уговора или његовом отказу, потраживање тужене према тужитељу и даље постоји. Наиме, у смислу одредбе члана 132. став 2. ЗОО, у случају раскида уговора свака страна има право да од друге стране тражи враћање онога што јој је дала у извршењу уговора (у овом случају то значи да тужена има право да од тужитеља тражи износ неотплаћеног дијела кредита). Дакле, потраживање тужене није престало, а како то потраживање није ни оспорено у стечајном поступку, не постоји могућност да се исто оспорава у овом парничном поступку.

Члан 60. Закона о парничном поступку („Службени гласник Републике Српске” број 58/03 до 61/13, даље: ЗПП) говори о литиспенденцији и о немогућности да се са истовјетним захтјевом поднесу двије тужбе. Моментом подношења прве тужбе и њеним достављањем туженом заснива се однос суда и странака. Парнични поступак се покреће тужбом (члан 53. став 1. ЗПП), али процесно - правне и материјално - правне посљедице наступају достављањем тужбе туженом, па се ова два процесна института морају разликовати. Између истих странака не могу тећи двије или више парница са истовјетним захтјевом па је суд дужан да одбаци тужбу када сазна за постојање друге истовјетне парнице, како то прописује одредба члана 60. став 3. у вези са чланом 67. став 1. тачка 3. ЗПП.

За основаност приговора литиспенденције није од значаја да ли се у једној парници тужитељ налази у својству тужитеља, а у другој у положају туженог. Битно је да се ради о истом захтјеву у обје парнице. Како је у конкретном случају утврђено да је у току парница по тужби тужене ради утврђења основаности њеног потраживања према тужитељу у износу од 13.363,75 КМ, нижестепени судови су правилно одбацили тужбу тужитеља у дијелу којим је тражено утврђење основаности оспоравања тог истог потраживања. При томе треба имати у виду да се судови нису могли упустити у оцјену дозвољености и основаности тужбе по којој је парница раније почела да тече. Стога су ирелевантни ревизиони приговори којима се указује да тужена није била упућена од стране стечајног суда да покрене парницу. За постојање литиспенденције је довољно постојање друге парнице и, чим за то сазнају, судови су дужни и по службеној дужности да одбаце тужбу у парници која је касније почела да тече, без упуштања у расправљање о меритуму.

Према свему наведеном, нижестепене пресуде немају недостатака на које се указује ревизијом, а ни оних на које овај суд пази по службеној дужности, па је на основу члана 248. ЗПП одлучено као у изреци.

По оцјени овога суда, трошкови тужене за састав одговора на ревизију нису били потребни ради вођења ове парнице па из тог разлога јој нису досуђени (члан 387. у вези са чланом 397. ст. 1. ЗПП).

Предсједник вијећа
Роса Обрадовић

За тачност отправка овјерава
руководилац судске писарнице
Амила Подрашчић